§ 42 Dnr KS 2025/00158-1.6.1

Beslut - Revisionsrapport 2025:3 - Granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 2025-12-30 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Särskilt yttrande

Eleonore Lundkvist (M), Elisabeth Unell (M), Anna Nordin (M), Johan Fernkvist (M) och Stefan Lindh (M) inkommer med ett särskilt yttrande:

”Det är av största vikt att nämnden fortsätter följa upp bristerna gällande sekretess på skolsköterskemottagningarna samt det faktum att hälften av skolorna saknar vilorum.”

Ärendebeskrivning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa. Syftet var att bedöma om grundskolenämnden bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Den samlade bedömningen är att grundskolenämnden i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Utifrån vad som framkommit i granskningen ges följande rekommendationer till grundskolenämnden:

* Säkerställ att alla elever ges tillgång till elevhälsans olika professioner, även vid vakanser.

* Säkerställ att det finns uppdragsbeskrivningar som tydliggör respektive professions arbetsuppgifter.

* Säkerställ att det finns bättre förutsättningar för samverkan mellan olika aktörer.

* Säkerställ att förutsättningarna på skolorna vad gäller lokaler och utrustning för elevhälsans insatser blir mer likvärdiga.

* Säkerställ att varje skolenhet fortsätter driva ett aktivt arbete mot ett förebyggande och hälsofrämjande arbete inom elevhälsan.

Grundskolenämnden har vid sitt sammanträde den 21 november 2025 överlämnat ett yttrande över granskningsrapporten till kommunstyrelsen.

Stadsledningskontoret bedömer att nämnden bemöter revisionens rekommendationer på ett tydligt sätt och beskriver hur de ska arbeta framåt för att åtgärda de brister som finns.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 2025-12-30 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Beslutet ska skickas till

Grundskolenämnden

VÄSTERÅS STAD

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum
2025-12-30

Diarienr
KS 2025/00158- 1.6.1

Informationsklass
PUBLIK

Stadsledningskontoret
Lina Dahlström
Epost: lina2.dahlstrom@vasteras.se

Kopia till
Grundskolenämnden

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Revisionsrapport 2025:3 - Granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 2025-12-30 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa. Syftet var att bedöma om grundskolenämnden bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Den samlade bedömningen är att grundskolenämnden i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Utifrån vad som framkommit i granskningen ges följande rekommendationer till grundskolenämnden:

- Säkerställ att alla elever ges tillgång till elevhälsans olika professioner, även vid vakanser.
- Säkerställ att det finns uppdragsbeskrivningar som tydliggör respektive professions arbetsuppgifter.
- Säkerställ att det finns bättre förutsättningar för samverkan mellan olika aktörer.
- Säkerställ att förutsättningarna på skolorna vad gäller lokaler och utrustning för elevhälsans insatser blir mer likvärdiga.
- Säkerställ att varje skolenhet fortsätter driva ett aktivt arbete mot ett förebyggande och hälsofrämjande arbete inom elevhälsan.

Grundskolenämnden har vid sitt sammanträde den 21 november 2025 överlämnat ett yttrande över granskningsrapporten till kommunstyrelsen.

Stadsledningskontoret bedömer att nämnden bemöter revisionens rekommendationer på ett tydligt sätt och beskriver hur de ska arbeta framåt för att åtgärda de brister som finns.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 2025-12-30 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Juridisk bedömning

Grundskolenämnden har enligt reglementet ansvar för de uppgifter som åligger kommunen enligt skollagen (2010:800) och andra skolförfattningar. Nämnden är behörig att besluta om de åtgärder som bedöms nödvändiga.

Ekonomisk bedömning

Grundskolenämnden har att planera och prioritera nödvändiga åtgärder inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Hållbarhets- och näringslivsbedömning

Elevhälsan har enligt Skolverket en viktig roll inom skolväsendet. Den ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och en del av det systematiska kvalitetsarbetet. En hälsofrämjande lärmiljö kan bidra till framgångsrik skolutveckling när det syftar till att alla barn, elever, lärare och andra verksamma i organisationen ska må bra, kunna lära och utvecklas. En hälsofrämjande lärmiljö omfattar pedagogiska, fysiska, psykiska och sociala frågor och stärker välbefinnandet för alla i organisationen.

Helene Öhrling	Katarina Thorsell
Stadsdirektör	Administrativ direktör

VÄSTERÅS STAD

YTTRANDE

Datum
2025-12-30

Diarienr
KS 2025/00158- 1.6.1

Informationsklass
PUBLIK

Stadsledningskontoret
Lina Dahlström
Epost: lina2.dahlstrom@vasteras.se

Västerås stads revisorer

Yttrande - Revisionsrapport 2025:3 - Granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa. Syftet var att bedöma om grundskolenämnden bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Den samlade bedömningen är att grundskolenämnden i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Grundskolenämnden instämmer till viss del i de fem rekommendationer som revisionen ger och bemöter dessa i sitt yttrande enligt nedan:

1. *Säkerställ att alla elever ges tillgång till elevhälsans olika professioner, även vid vakanser*

Verksamhetsledningen har regelbundet avstämning med ansvariga samordnare för skolpsykologer, skolkurator och skolsköterskor för att följa upp uppdrag, arbetsmiljö och eventuella behov av rekrytering. Skolpsykologerna är centralt organiserade med en enhetschef som har möjlighet att inom enhetens tjänsteplanering omfördela och täcka upp vid eventuella vakanser. Verksamhetscheferna har regelbundna avstämningar med rektorerna där frågor om rekrytering och vakanser finns på agendan. Genom det systematiska arbetet som genomförs har verksamhetscheferna möjlighet att fördela resurser vid behov.

2. *Säkerställ att det finns uppdragsbeskrivningar som tydliggör respektive professions arbetsuppgifter*

I elevhälsoplan finns tydliga förväntningar på vad de olika professionerna i den samlade elevhälsan ska bidra med och vad som är viktigt i deras arbete. Dock är skolorna olika och eleverna har olika behov. Det är rektor som leder det lokala elevhälsoarbetet på skolan. Därför kommer en uppdragsbeskrivning inte vara helt täckande för de olika professionerna. Det behöver finnas utrymme för rektor tillsammans med sin personal att forma uppdraget och dessa innehåll.

Under 2025 har det genomförts insatser utifrån patientsäkerhetsberättelsen 2024 som medfört en förbättring inom området. Enhetschef med medicinskt ledningsansvar träffar skolsköterskor två gånger per år och har regelbunden kontakt. Rektorer har också kontakt med enhetschefen vid behov eller vid missförstånd i uppdraget. Om det skulle uppstå osäkerhet vid en viss skola så kan man göra punktinsatser.

I rapporten var det en skola som uttryckt att det inte fanns uppdragsbeskrivningar i den lokal elevhälsoplanen. Vid ett Ledarforum under våren kommer den lokala

elevhälsoplanen att diskuteras i olika grupper och eventuellt brist på rollfördelning att diskuteras.

3. *Säkerställ att det finns bättre förutsättningar för samarbetet mellan olika aktörer*

Sedan hösten 2025 har ytterligare två skolsocialteam startats på Nybyggeskolan och Pettersbergsskolan. Det finns redan ett team på Rösegårdsskolan. Det planeras att tre nya team startas under 2026. Det pågår även ett pilotprojekt som ett led i omställningen till nya socialtjänstlagen där grundskolan, socialtjänsten, barn- och ungdomshälsan samt BUP samverkar för att utarbeta en länsgemensam samverkansmodell för barn och unga. Det finns även framtagna rutiner för SIP möten och forum för samverkan. Verksamhetsledningen möter regelbundet BUP inom ramen för den samverkansstruktur som finns beslutad i Västmanland, så kallade BUS grupper.

4. *Säkerställ att förutsättningarna på skolorna vad gäller lokaler och utrustning för elevhälsans insatser blir mer likvärdiga*

I april beslutade nämnden i samband med ärendet om patientsäkerhetsberättelsen att ge barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att återkomma med en återrapport till nämnden under hösten 2025 med åtgärder för att säkerställa sekretess på skolsköterskemottagningar. Uppdraget återrapporterades till grundskolenämnden i december 2025 och avslutades därefter. I underlaget beskriver barn- och utbildningsförvaltningen att resultat visar att det förekommer brister vid sekretess. Utifrån kartläggningen kommer förvaltningen göra en prioritering av åtgärder för att ytterligare öka sekretessen. Byte av låssystem och insynsskydd planeras att prioriteras. Redovisning av åtgärder kommer i samband med patientsäkerhetsberättelsen för 2026.

5. *Säkerställ att varje skolenhet fortsätter driva ett aktivt arbete mot ett förebyggande och hälsofrämjande arbete inom elevhälsan*

Varje skola skriver en resultatanalys efter läsåret som ligger som underlag för resultatdialog under hösten. I resultatanalysen analyserar skolan bland annat sitt eget elevhälsoarbete. Styrkor och brister lyftas i verksamhetsledningens rapport som är klar i slutet av oktober. Plan för det främjande och förebyggande arbetet (FFE) är färdigreviderad, beslutad och har kommunicerats till skolorna under hösten 2025. Den innehåller tre obligatorium samt kvalitetssäkrade insatser och metoder.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att nämnden bemöter revisionens rekommendationer på ett tydligt sätt och beskriver hur de ska arbeta framåt för att åtgärda de brister som finns.

§ 213 Dnr GSN 2025/02897-1.7.1

Yttrande till kommunstyrelsen avseende remiss av revisionsrapport - Granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa, 2025:3

Beslut

Grundskolenämnden beslutar att anta barn- och utbildningsförvaltningens förslag yttrande, daterad 2025-10-28, som sitt eget och överlämna det till kommunstyrelsen.

Särskilt yttrande

Eleonore Lundkvist (M) och Christina Alman (M) lämnar in ett särskilt yttrande enligt följande:

”Det är av största vikt att nämnden fortsätter följa upp bristerna gällande sekretess på skolsköterskemottagningarna samt det faktum att hälften av skolorna saknar vilrum”.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har remitterat Revisionsrapport 2025:3 Granskning av likvärdiga resurser inom grundskolan elevhälsa till grundskolenämnden för yttrande. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 17 december 2025.

PWC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås Stad genomfört en granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa. Granskningens syfte är att bedöma om grundskolenämnden bedriver en ändamålsenlig elevhälsa. Utifrån genomförd granskning är PWC samlade bedömning att grundskole-nämnden i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Utifrån granskningens iakttagelser rekommenderas följande:

- Säkerställ att alla elever ges tillgång till elevhälsans olika professioner, även vid vakanser.
- Säkerställ att det finns uppdragsbeskrivningar som tydliggör respektive professions arbetsuppgifter.
- Säkerställ att det finns bättre förutsättningar för samverkan mellan olika aktörer.
- Säkerställ att förutsättningarna på skolorna vad gäller lokaler och utrustning för elevhälsans insatser blir mer likvärdiga.
- Säkerställ att varje skolenhet fortsätter driva ett aktivt arbete mot ett förebyggande och hälsofrämjande arbete inom elevhälsan.

Yrkanden

Jonas Cronert (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande finner att det finns ett förslag till beslut, enligt ordförandes eget yrkande, och att nämnden beslutar enligt det.

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Revisorerna

Barn- och utbildningsförvaltningen
Sara Drew
Epost: sara.drew@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande - Revisionsrapport 2025:3 - Granskning av likvärdiga resurser inom grundskolan elevhälsa

Grundskolenämnden har tagit emot Revisionsrapport 2025:3 - Granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa.

Revisionen har i revisionsrapport gett grundskolenämnden följande rekommendationer:

1. Säkerställ att alla elever ges tillgång till elevhälsans olika professioner, även vid vakanser.
2. Säkerställ att det finns uppdragsbeskrivningar som tydliggör respektive professions arbetsuppgifter.
3. Säkerställ att det finns bättre förutsättningar för samverkan mellan olika aktörer.
4. Säkerställ att förutsättningarna på skolorna vad gäller lokaler och utrustning för elevhälsans insatser blir mer likvärdiga.
5. Säkerställ att varje skolenhet fortsätter driva ett aktivt arbete mot ett förebyggande och hälsofrämjande arbete inom elevhälsan.

Grundskolenämnden instämmer till en viss del i de rekommendationer som revision har gett.

Gällande rekommendationen 1, säkerställ att alla elever ges tillgång till elevhälsans olika professioner, även vid vakanser:

Verksamhetsledningen har regelbundet avstämning med ansvariga samordnare för skolpsykologer, skolkurator och skolsköterskor för att följa upp uppdrag, arbetsmiljö och eventuella behov av rekrytering. Skolpsykologerna är centralt organiserade med en enhetschef som har möjlighet att inom enhetens tjänsteplanering omfördela och täcka upp vid eventuella vakanser. Verksamhetscheferna har regelbundna avstämningar med rektorerna där frågor om rekrytering och vakanser finns på agendan. Genom det systematiska arbetet som genomförs har verksamhetscheferna möjlighet att fördela resurser vid behov.

Gällande rekommendationen 2 säkerställ att det finns uppdragsbeskrivningar som tydliggör respektive professions arbetsuppgifter:

I elevhälsoplan finns tydliga förväntningar på vad de olika professionerna i den samlade elevhälsan ska bidra med och vad som är viktigt i deras arbete. Dock är skolorna olika och eleverna har olika behov. Det är rektor som leder det lokala elevhälsoarbetet på skolan. Därför kommer en uppdragsbeskrivning inte vara helt

täckande för de olika professionerna. Det behöver finnas utrymme för rektor tillsammans med sin personal att forma uppdraget och dessa innehåll.

Under 2025 har det genomförts insatser utifrån patientsäkerhetsberättelsen 2024 som medfört en förbättring inom området. Enhetschef med medicinskt ledningsansvar träffar skolsköterskor två gånger per år och har regelbunden kontakt. Rektorer har också kontakt med enhetschefen vid behov eller vid missförstånd i uppdraget. Om det skulle uppstå osäkerhet vid en viss skola så kan man göra punktinsatser.

I rapporten var det en skola som uttryckt att det inte fanns uppdragsbeskrivningar i den lokal elevhälsoplanen. Vid ett Ledarforum under våren kommer den lokala elevhälsoplanen att diskuteras i olika grupper och eventuellt brist på rollfördelning att diskuteras.

Gällande rekommendation 3, säkerställ att det finns bättre förutsättningar för samarbetet mellan olika aktörer:

Sedan hösten 2025 har ytterligare två skolsocialteam startats, på Nybyggeskolan och Pettersbergsskolan. Det finns redan ett team på Rösegårdsskolan. Det planeras att tre nya team startas under 2026. Det pågår även ett pilotprojekt som ett led i omställningen till nya socialtjänstlagen där grundskolan, socialtjänsten, barn- och ungdomshälsan samt BUP samverkar för att utarbeta en länsgemensam samverkansmodell för barn och unga. Det finns även framtagna rutiner för SIP möten och forum för samverkan. Verksamhetsledningen möter regelbundet BUP inom ramen för den samverkansstruktur som finns beslutad i Västmanland, så kallade BUS grupper.

Gällande rekommendationen 4, säkerställ att förutsättningarna på skolorna vad gäller lokaler och utrustning för elevhälsans insatser blir mer likvärdiga.

I april beslutade nämnden i samband med ärendet om patientsäkerhetsberättelsen att ge barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att återkomma med en återrapport till nämnden under hösten 2025 med åtgärder för att säkerställa sekretess på skolsköterskemottagningar. Uppdraget planeras att återrapporteras till grundskolenämnden i december 2025.

Gällande rekommendationen 5 säkerställ att varje skolenhet fortsätter driva ett aktivt arbete mot ett förebyggande och hälsofrämjande arbete inom elevhälsan.

Varje skola skriver en resultatanalys efter läsåret som ligger som underlag för resultatdialog under hösten. I resultatanalysen analyserar skolan bland annat sitt eget elevhälsoarbete. Styrkor och brister lyftas i verksamhetsledningens rapport som är klar i slutet av oktober. Plan för det främjande och förebyggande arbetet (FFE) är färdigreviderad, beslutad och har kommunicerats till skolorna under hösten 2025. Den innehåller tre obligatorium samt kvalitetssäkrade insatser och metoder.

Granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa

Västerås Stads revisorer

Juni 2025

pwc

Revisionsrapport

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås Stad genomfört en granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa. Granskningens syfte är att bedöma om grundskolenämnden bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att grundskolenämnden i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet “Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor”.

Revisionsfrågor	**Bedömning**	
1. Säkerställer nämnden att varje elev har tillgång till elevhälsan?	Ja	
2. Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?	Delvis	
3. Säkerställer nämnden att det finns ändamålsenliga lokaler och utrustning för elevhälsan?	Delvis	
4. Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?	Delvis	
5. Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?	Ja	
6. Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?	Ja	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning ger vi grundskolenämnden följande rekommendationer:

- Säkerställ att alla elever ges tillgång till elevhälsans olika professioner, även vid vakanser.

- Säkerställ att det finns uppdragsbeskrivningar som tydliggör respektive professions arbetsuppgifter.
- Säkerställ att det finns bättre förutsättningar för samverkan mellan olika aktörer.
- Säkerställ att förutsättningarna på skolorna vad gäller lokaler och utrustning för elevhälsans insatser blir mer likvärdiga.
- Säkerställ att varje skolenhet fortsätter driva ett aktivt arbete mot ett förebyggande och hälsofrämjande arbete inom elevhälsan.

Innehållsförteckning

Inledning	**4**
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	4
Avgränsning	5
Metod	5
Granskningsresultat	**6**
Tillgång till elevhälsa	6
Ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan	8
Ändamålsenliga lokaler och utrustning	10
Förebyggande och hälsofrämjande	13
Uppföljning och utvärdering av elevhälsans arbete	16
Vidtas åtgärder vid ev. identifierade brister	18
Samlad bedömning	**20**
Rekommendationer	20
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	21

Inledning

Bakgrund

I skollagen (2010:800) samlas skolhälsovården, den särskilda elevvården och de specialpedagogiska insatserna i en samlad elevhälsa. Elevhälsan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Det innebär att det ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Elevhälsans insatser ska stödja elevens utveckling mot utbildningens mål. Varje profession har ett särskilt ansvar att bidra med sin specifika kompetens och att samverka med övriga professioner inom elevhälsan, skolan och utanför skolan. I skollagen tydliggörs att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande.

I pandemins spår betonas betydelsen av att det finns en väl fungerande elevhälsa för barn, elever och skolpersonal. Det tillsammans med senaste rapportering kring ökat antal elever, evakuering av skolorna och problematik med skolfrånvaro är det viktigt att granska om elevhälsan lever upp till skollagens krav. Revisorerna har mot bakgrund av detta och utifrån väsentlighet och risk beslutat att granska elevhälsan i Västerås Stad. Granskningen ingår i revisionsplanen för 2025.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet har varit att bedöma om grundskolenämnden bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Följande revisionsfrågor har besvarats:

- Säkerställer nämnden att varje elev har tillgång till elevhälsan?
- Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?
- Säkerställer nämnden att det finns ändamålsenliga lokaler och utrustning för elevhälsan?
- Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?
- Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?
- Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Kommunallag 6 Kap. 6 § (nämndens ansvar)
- Skollag 2010:800
    - 2 kap. 25-28 § (Elevhälsans uppdrag)

    - 3 Kap. 7§, (Utredning)
    - 4 kap. 3 § (Systematiskt kvalitetsarbete)
    - 7 kap. 19 a § (Utredning om frånvaro)
- Socialstyrelsens och Skolverkets Vägledning för elevhälsan
- Hälso- och sjukvårdslag (SFS 2017:30) 5 kap. 1–2 §§ (personal, lokaler och utrustning)

Avgränsning

Granskningen har avgränsats till grundskolenämnden och grundskolan men där anpassad grundskola har exkluderats. Granskningen har avsett år 2025.

Metod

Granskningen har genomförts genom intervjuer och dokumentanalys. En genomgång av nämndens protokoll har gjorts för perioden april 2024 till april 2025. Fyra skolenheter har valts ut utifrån att få en spridning på antal elever samt socioekonomiskt index.

Intervjuer har genomförts med:

- Enhetschef Centrala elevhälsan
- Verksamhetschefer för grundskolan och den anpassade grundskolan
- Rektorer och representanter från de lokala elevhälsoteamen på fyra utvalda skolor

Rapporten har kvalitetssäkrats i enlighet med PwCs interna rutiner och checklistor för kvalitetssäkring

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Tillgång till elevhälsa

Revisionsfråga 1: Säkerställer nämnden att varje elev har tillgång till elevhälsan?

Skollagen (2010:800) anger att för elever i grundskola och gymnasieskola ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser vilket innefattar tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare.

Iakttagelser

I Västerås stad är elevhälsan organiserad genom en central enhet i kommunen och en lokal enhet på respektive skola. I centrala elevhälsan (CEH) finns olika professioner som stöttar Västerås stads kommunala grundskolor. Vid intervjuer framkommer det att på enheten finns det fem specialpedagoger med olika inriktningar, tre logopeder och 16 skolpsykologer samt skolläkare. Rektor ansöker om stödfunktionerna från den centrala elevhälsan, förutom skolpsykolog och skolläkare som är centralt organiserade men arbetsleds av rektor.

I Västerås stads Elevhälsoplan[1] beskrivs att de lokala elevhälsoteamen (EHT) består av; rektor, specialpedagog eller speciallärare, skolsköterska, skolpsykolog och skolkurator. Skolpsykologen ligger organisatoriskt under enhetschef centrala elevhälsan och är placerad på en skola med ansvar för flera skolor.

Vid intervjuer beskrivs att det finns en grundtilldelning av resurser till varje skola baserad på social vikt, antal elever och måluppfyllelse. Rektor ansvarar för sin inre organisation som inkluderar ansvar för att alla professioner i elevhälsan finns. I budget finns en tilldelning för skolkuratorer och skolsköterskor. Rektor kan fatta beslut om att stärka med fler resurser vid behov, i vissa fall kompetenser som inte ingår i den normala strukturen för elevhälsoteamet, till exempel studie- och yrkesvägledare, fritidspedagog och elevsamordnare. Dessutom framför intervjuade att det finns en upparbetad struktur mellan verksamhetschefer och verksamhetsansvarig för elevhälsans medicinska insats (EMI) i dialog med rektor för att säkerställa ändamålsenlig tillgång av skolsköterska.

Vid intervjuer framkommer att elevhälsans professioner arbetar på skolenheterna utifrån resursfördelningsmodellen. Professionernas arbetsinsats varierar och de arbetar inte alltid heltid på varje skola. Samtliga professioner i teamet har sin arbetsplats och utgår från skolan, med undantag från skolpsykologen och en del av kuratorerna som är en delad resurs mellan flera skolor. På större skolenheter är elevhälsoteamen uppdelade mellan årskurserna, ett EHT ämnat för årskurs F–6 och ett annat EHT för årskurs 7–9.

Intervjuade representanter från de utvalda skolenheterna framför att de inte har några vakanser i dagsläget. I den senaste årliga analysrapporten för grundskolans systematiska

[1] Antagen av enhetschef CEH 2024-09-10

kvalitetsarbete[2] (SKA) beskrivs att en del skolor inte lyckats rekrytera specialpedagoger och speciallärare. Det konstateras i rapporten att avsaknaden av dessa roller har lett till att skolorna blir mindre effektiva i sitt elevhälsoarbete och arbetet med särskilt stöd. Vidare blir elevhälsoorganisationen sårbar när det sker personalförändringar under läsåret vilket skett på några skolor med avstannat arbete inom det främjande och förebyggande arbetet som resultat.

I patientsäkerhetsberättelse 2024[3] beskrivs att vakanta tjänster som funnits under året har gått att tillsätta men att flera har tagit tid. Detta har exempelvis resulterat i att skolpsykologerna har fått fördela vakanta tjänster mellan sig vilket lett till att skolpsykologerna fått ansvar för fler elever. Utredningar enligt HSL kan ha blivit fördröjda på grund av detta och den ökade arbetsbelastningen kan ha medfört en risk för patientsäkerheten. Det har också inkommit flest interna avvikelser på dom skolor där omsättningen under åren har varit hög och där det tidigare har varit svårt att rekrytera. I rapporten förmedlas en oro för bemanningssituationen i framtiden då det inte finns någon utbildning i närområdet som ger behörighet att arbeta som skolsköterska.

Ingen av de intervjuade från skolenheterna har någon kännedom om nämnden följer upp tillgången till elevhälsan på skolorna. Ett par intervjuade vet däremot om att verksamhetscheferna följer upp tillgången.

Bedömning

Säkerställer nämnden att varje elev har tillgång till elevhälsan?

Ja.

Vår bedömning är att Västerås Stad har en strukturerad organisation för elevhälsa, där både centrala och lokala enheter samverkar för att ge eleverna tillgång till nödvändiga resurser. Alla skolor får professioner som ska ingå i elevhälsan utifrån en resursfördelningsmodell.

Dock ses det som negativt att det finns utmaningar kopplat till personalomsättning och rekryteringssvårigheter av vissa professioner. Dessa utmaningar har orsakat sårbarhet, vilket kan få en negativ påverkan på elevhälsoarbetet. Vi kan inte verifiera av protokoll eller övriga underlag om nämnden aktivt följer upp tillgången till elevhälsa. Dock är det positivt att verksamhetscheferna följer upp tillgången.

[2] Handlagd, ej beslutad av nämnden 2025-02-18 §30
[3] Godkänd av nämnden 2025-04-22 §80

Ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan

Revisionsfråga 2: Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?

Iakttagelser

Målsättning

I grundskolenämndens verksamhetsplan 2025[4] anges ett väl fungerande elevhälsoarbete som ett av nämndens strategiska utvecklingsområden. Ett av nämndens mål är *Under perioden 2024–2027 ökar närvaron i förskolan, grundskolan, gymnasiet och vuxenutbildningen.* Kopplat till målet beskrivs att en förutsättning för lärande är att elever deltar i undervisningen samt att elever ska må bra och uppleva sig vara sedda och hörda. Detta ska ske genom ett främjande och förebyggande elevhälsoarbete av god kvalitet. Som målaktivitet ska förutsättningar stärkas för ett väl fungerande elevhälsoarbete, vilket i sin tur uppfylls genom flera delaktiviteter.

I patientsäkerhetsberättelsen 2024 beskrivs tio övergripande mål och strategier för verksamhetens patientsäkerhetsarbete 2025.

Uppdrag och ansvarsfördelning

I elevhälsoplanen uttrycks förväntningar på hur elevhälsoarbetet ska organiseras och genomföras på de kommunala grundskolorna och anpassade grundskolorna. Vidare beskrivs att varje skola ska upprätta en motsvarande lokal plan för att beskriva skolans hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande arbete. Den lokala elevhälsoplanen är en överenskommelse mellan ledning, lärare och EHT som bekräftas och synliggörs för både elever och vårdnadshavare. Vid intervjuer framkommer det att de lokala elevhälsoplanerna innehåller uppdragsbeskrivningar för elevhälsans professioner. För en av skolorna uppges att det inte finns några uppdragsbeskrivningar för respektive roll. Detta påpekas som en brist då det leder till fri tolkning av hur arbetet ska utföras men bristen har varit uppmärksammad sedan tidigare och planer finns på att åtgärda den. Vid flera intervjuer framförs även att flera av elevhälsans professioner arbetar utifrån ett årshjul. Övriga riktlinjer och rutiner som beskriver elevhälsoarbetet och som tas upp vid intervjuer är grundskolans närvaroplan, vari det också beskrivs att skolorna ska ta fram lokala närvarorutiner. Vi har tagit del av de fyra skolenheternas lokala elevhälsoplaner och närvarorutiner. Vid intervjuer förmedlas en enad syn om att existerande riktlinjer och rutiner är förankrade och kända i verksamheterna. Flera uppger att en genomgång görs av dem inför varje terminsstart.

I elevhälsoplanen beskrivs att rektor ansvarar för och leder EHT-mötena. Det tvärprofessionella samarbetet i EHT är en förutsättning för att alla elever i den kommunala grundskolan och den anpassade skolan ska få rätt stöd för att utveckla sin fulla potential. Varje profession är specialist inom sitt respektive område men samarbetar också med de övriga yrkeskategorierna för att kunna ge elever ett mer omfattande stöd som täcker hela individens behov. Elevhälsans professioner har många gemensamma uppgifter i det förebyggande, hälsofrämjande och åtgärdande arbetet. Dessa uppgifter fordrar ofta en hög grad av samverkan. Utöver gemensamma uppgifter ansvarar varje insats även för

[4] Godkänd av nämnden 2024-11-22 §202

egna arbetsuppgifter och ansvarsområden, vilket redogörs för i planen. Vid intervjuer förmedlar flera en syn om att ansvarsfördelningen inom teamet är tydlig och att det finns en god samverkan inom teamet. En av skolorna har behov av att upprätta separata uppdragsbeskrivningar för speciallärare och lärare. Intervjuade representanter från en av skolorna beskriver ett behov av att se över rutiner och implementering för att säkerställa arbetsfördelningen. Mängden utredningar uppges vara ett hinder som kräver mycket tid för att möjliggöra utrymme för detta.

I patientsäkerhetsberättelsen 2024 beskrivs att förståelsen för skolsköterskans uppdrag är liten på vissa skolor både utav rektor och övrig personal. Det beskrivs bland annat att skolsköterskor tilldelas uppdrag av sin rektor att utföra arbetsuppgifter som inte ingår i skolsköterskans arbetsbeskrivning. Informationsinsatser har genomförts på skolorna som både gjorts av skolsköterskan själv och tillsammans med verksamhetschef och samordnade skolsköterska.

I grundskolenämndens verksamhetsplan 2025 beskrivs uppdrag och ansvarsområde för de centrala stödenheterna inom verksamheten. Specialpedagogerna stödjer skolorna i arbetet med att utveckla det särskilda stödet, genom exempelvis handledning och kompetensutveckling. Logopederna bidrar med handledning och kompetensutveckling för elever med exempelvis språkstörning. Enheten organiserar också stadens skolpsykologer och arbetar för att säkerställa en likvärdig fördelning av psykologresurs inom elevhälsan. I elevhälsoplanen beskrivs att enhetschef för elevhälsans medicinska insats (EMI) ansvarar för det medicinska uppdraget enligt Hälso- och sjukvårdslagen.

Samverkan

Vid intervjuer framkommer att elevhälsoteamen på de utvalda skolenheterna organiserar sitt samarbete inom teamet på olika sätt. EHT-möten sker med olika kontinuiteter, från flera gånger i veckan till en gång i månaden. Deltagandet från skolpsykolog och skolläkare på EHT-möten varierar mellan skolenheterna, men skolpsykologens deltagande sker med tätare intervall jämfört med skolläkaren. Skolorna har olika möten kring eleverna uppdelat i stadier. På mötena handläggs olika elevärenden internt inom teamet. En del av mötestiden ägnas åt att konsultera lärare i ärenden som läraren anmält på förhand till mötet i ProReNata[5].

Flera av elevhälsans professioner har tillgång till olika nätverk inom sin profession. I patientsäkerhetsberättelsen 2024 beskrivs att ett nätverk för alla skolpsykologer i Västmanland har skapats som ska arbeta för utveckling av metoder, kollegialt lärande samt rutiner som kan gälla över länet. Vidare beskrivs att skolsköterskor ingår i nätverksgrupper som har regelbundna professionsmöten en gång i månaden. Vid intervjuer beskrivs även att nätverk finns för kuratorer samt speciallärare och specialpedagoger.

Vid intervjuer råder en enad syn om att samverkan med den pedagogiska personalen är god. Genom att speciallärarna och specialpedagogerna är en del av arbetslagen, som ses varannan vecka, finns en nära kontaktväg för lärarna att nyttja för råd och konsultation. Genom flera olika kontaktvägar till elevhälsan lyfts ärenden i god tid. På en

[5] Journalsystem för elevhälsa

av skolorna sker samråd tre gånger om året mellan lärare, rektor och speciallärare. Där sker diskussion på skolenhets-, grupp- och individnivå, vars slutsatser tas vidare till EHT som i sin tur tar fram åtgärdsprogram. Representanter från en av skolorna beskriver en önskan om att ha mer tidsutrymme för att kunna tillmötesgå lärares engagemang om att utvecklas i elevhälsoarbetet. I såväl elevhälsoplanen som närvaroplanen beskrivs arbetsgångar för samverkan mellan elevhälsan och skolans personal men också externa aktörer. Ett par av skolorna betonar även samverkan med fritidspedagogerna som viktig och har en representant från dem i EHT.

Intervjuade beskriver att samverkan sker med flera externa aktörer som varierar över tid utifrån behov. Samverkan uppges ske med bland annat familjecenter, socialtjänsten, BUP[6], polisen och habiliteringen. Flera beskriver skolpsykologen som en naturlig länk mellan skolorna och BUP. Representanter från två av skolorna uttrycker en vilja att utveckla en bättre samverkan med BUP.

Samverkan med den centrala elevhälsan beskrivs av intervjuade ske nära eftersom skolpsykolog finns organiserad hos dem. CEH arbetar mycket på uppdrag av skolorna utifrån de tjänster och professioner de erbjuder. Flera intervjuade upplever ett bra samarbete med korta kontaktvägar, men ett par framhäver att det kan ta tid att få den hjälp som efterfrågas.

Bedömning

Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?

Delvis.

Vår bedömning är att det finns tydliga mål och strukturer för elevhälsan i Västerås stad, vilket är beskrivet i de centrala och lokala elevhälsoplanerna. Dock framkommer vissa brister, såsom avsaknad av uppdragsbeskrivningar i en del skolor och otydligheter kring skolsköterskans arbetsuppgifter, som leder till tolkningsutrymme. Även om samverkan överlag är god, finns det behov av förbättringar i samarbetet med externa aktörer som exempelvis BUP. Detta indikerar att ansvarsfördelningen och målsättningen kan utvecklas ytterligare.

Ändamålsenliga lokaler och utrustning

Revisionsfråga 3: Säkerställer nämnden att det finns ändamålsenliga lokaler och utrustning för elevhälsan?

I hälso- och sjukvårdslagen 5 kap. 1–2 §§ fastslås att elevhälsans hälso- och sjukvård ska uppfylla kraven på god vård, och tillse att det finns den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att kunna ge en god vård. Vidare fastslås det i skollagen 2 kap. 35 § att det ska finnas lokaler och den utrustning som behövs för att bedriva utbildningen.

[6] Barn och ungdomspsykiatrin

Iakttagelser

I analysrapporten för grundskolans systematiska kvalitetsarbete uppges en av verksamhetens största utmaningar vara att demografiska och ekonomiska förutsättningar skapar utmaningar med grundskolans lokalplanering och lokalförsörjning. Ytterligare en stor utmaning uppges vara ändamålsenliga lokaler för att kunna möta elevernas behov. En av de intervjuade beskriver att deras skola har fallfärdiga lokaler men att det har tagit lång tid för att komma till ett beslut om att vidta åtgärder.

I nämndens verksamhetsberättelse 2024[7] beskrivs att den demografiska utvecklingen som varit har lett till ökade behov av nya lokaler vilket bland annat har lösts med tillfälliga paviljonglösningar. Dessa behöver ersättas med om- och nybyggnation av verksamhetslokaler. Reinvesteringsbehovet är också stort eftersom många befintliga skolor är undermåliga. Med jämförbara kommuner ligger lokalkostnaden per elev i F-9 9 procent lägre i Västerås (2023 års jämförelse). Trenden är dock att Västerås kommunala skolor ökar sin andel av kostnader som läggs på lokaler i förhållande till jämförbara kommuner.

Genom protokoll har vi verifierat att nämnden håller sig uppdaterade kring skolornas lokaler. Det finns en stående informationspunkt vid varje sammanträde om avvikelser avseende lokaler och investeringar mot nämndens investeringsplan. Under perioden april 2024 till april 2025 har nämnden handlagt flera ärenden kopplat till grundskolornas lokalskick och investeringsbehov. Exempelvis har nämnden godkänt investeringsnivå gällande renovering av en skola vars lokaler inte uppfyller dagens krav på lärmiljöer[8]. Vidare fick nämnden information vid sammanträdet den 10 december 2024 om lokalbehovsanalys för grundskolelokaler för perioden 2025–2033 (§230). Nämnden har även antagit Riktlinjer för lokalplanering för grundskolelokaler[9].

Vid intervjuer framgår att de utvalda skolorna har olika förutsättningar kopplat till lokaler, där vissa har nybyggda lokaler medan andra har äldre lokaler. Elevhälsans professioner sitter oftast samlat eller i nära anknytning till varandra på skolorna. För skolor med större elevhälsoteam sitter de uppdelade per stadienivå. Elevhälsan är lokaliserad på en plats som anses lättillgänglig för eleverna. Skolsköterskan har ett eget rum och det förmedlas en enad syn om att skolsköterskan har ett bra rum utifrån sina behov. Speciallärarna och specialpedagogerna sitter tillsammans, i flera fall i en relativt trångbodd yta. Flera intervjuade beskriver att det inte är optimalt för alla att sitta i rummet samtidigt och arbeta. Skolpsykologen, som arbetar på flera skolor, har sitt säte på en skola. För flera intervjuade skolor har skolpsykologen inte sitt säte på skolorna. När skolpsykologen kommer till skolan får denne leta upp lediga rum vid behov. Kuratorerna har egna rum men i de fall kuratorn arbetar på flera skolor är situationen densamma som för skolpsykologen. De flesta intervjuade ser inte det som ett problem men vissa ser det emellertid som en brist i att hitta ett lugnt rum att samtala med elever i. De intervjuade upplever att skolorna är fullt utrustade för att hantera elevhälsans uppgifter. Majoriteten av

[7] Godkänd av nämnden 2025-02-18 §30
[8] Godkänt av nämnden 2025-01-21 §7
[9] Godkänd av nämnden 2021-12-07 §333

de intervjuade är överens om att det är rektor som har det övergripande ansvaret för utrustning och lokaler.

Vi kan inte utläsa någon information om lokalernas status för elevhälsans professioner i grundskolans analysrapport eller i någon annan uppföljning. I patientsäkerhetsberättelsen beskrivs att verksamhetsbesök utgör en egenkontroll för vårdgivaren. Egenkontrollen utförs vartannat år men vid behov och önskemål genomförs riktade besök. Vid besöken görs bland annat genomgång och tillsyn av lokaler och medicinsk apparatur. Under vårterminen 2024 har verksamhetsbesök gjorts på samtliga låg- och mellanstadieskolor av samordnande skolsköterska och i vissa fall även verksamhetschef för elevhälsans medicinska insats. Under höstterminen 2025 kommer verksamhetsbesök att planeras in för samtliga högstadieskolor samt gymnasieskolorna.

Kvalitetsmått för elevhälsans medicinska insats (EMI) redovisar flera mått och utfall kopplade till lokaler och utrustning. Av redovisningen framgår bland annat att skolsköterskornas verksamhetsberättelse för läsåret 2023/2024 visar att 82,35 procent av mottagningarna uppfyller kraven på hygien. Många skolor är trångbodda och flera skolsköterskemottagningar har blivit placerade i små rum på grund av platsbrist. Mottagningarna uppfyller då inte kraven på golvyta. Endast hälften av skolsköterskorna (49 procent) uppger att det finns vilrum. Vidare redovisas att 74,5 procent av skolsköterskemottagningarna uppfyller kraven för sekretess. Många mottagningar har inte ljudisolerade dörrar. Flertalet av mottagningarna ligger centralt placerade i skolan utan väntrum och flera har stora fönsterpartier ut mot skolgården med full insyn. Vid nämndens handläggning av rapporten ger nämnden förvaltningen i uppdrag att återkomma med en återrapport under hösten 2025 med åtgärder för att säkerställa sekretess på skolsköterskemottagningar. Gällande utrustning visar skolsköterskornas verksamhetsberättelse för läsåret 2022/2023 att 94 procent av skolsköterskemottagningarna har den utrustning som krävs. Utrustning som ska finnas för att uppfylla kraven finns i dom flesta fall på samtliga mottagningar.

Bedömning

Säkerställer nämnden att det finns ändamålsenliga lokaler och utrustning för elevhälsan?

Delvis.

Vår bedömning är att nämnden erhåller information om långsiktiga lokalbehov för grundskolan samt har hanterat flera ärenden kopplade till grundskolans lokalskick och investeringsbehov. Det finns varierande förutsättningar på skolorna vad gäller lokaler och utrustning för elevhälsans medicinska insatser. Egenkontroller genomförs för att uppmärksamma och åtgärda brister.

Vi bedömer att åtgärder är nödvändiga på konstaterade brister inom sekretess och hygien på skolsköterskemottagningar. Vidare bedöms det finnas ett behov av förbättrad lokalplanering och investeringar inom elevhälsan för att möta behoven för elevhälsopersonal på ett likvärdigt sätt.

Förebyggande och hälsofrämjande

Revisionsfråga 4: Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?

I Skollagen (2010:800) 2 kap 25 § fastslås att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande.

Iakttagelser

Den centrala elevhälsan och Förebyggarcentrum[10] har tillsammans tagit fram en exempelsamling för främjande och förebyggande elevhälsoarbete (FFE), som kompletterar elevhälsoplanen och hjälper skolor att systematiskt skapa ett årshjul för främjande och förebyggande insatser. Materialet syftar till att förbättra likvärdighet och förståelse mellan skolor, med fokus på teman som normer, psykisk hälsa och nätets säkerhet. Det innefattar olika årskurser samt resurser för personalutveckling och information till vårdnadshavare. Från och med läsåret 2024/2025 blev vissa teman i FFE-materialet obligatoriska för alla grundskolor. Vi har tagit del av de fyra skolenheternas årshjul för främjande och förebyggande insatser. Samtliga intervjuade framhåller årshjulet som en av de mest centrala insatserna som skapar struktur och riktning för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet inom elevhälsan. Årshjulet används för riktade insatser och bidrar till värdegrundsarbete och motarbetande av kränkningar. I nämndens delårsrapport 2024 beskrivs att utvecklingsarbeten pågår för att än bättre kunna stödja skolors arbete mot hot och våld. Nämndens verksamhetsberättelse 2024 nämner samarbetet med polisen för att minska nätkränkningar, samt pågående arbete för att stödja skolor mot hot och våld.

Som beskrevs under revisionsfråga två, är ett främjande och förebyggande elevhälsoarbete en central del i arbetet med elevers närvaro. Handlingsplanen *Skolnärvaroplan vid grundskola och anpassad grundskola*[11] ger vägledning i hur närvaro ska främjas och stödjer rektorer och personal. För att effektivt upptäcka och registrera frånvaro måste skolan ha närvarorutiner som är kända och väl förankrade hos personal, elever och vårdnadshavare. Av de fyra skolor vi granskat saknar en skola ett separat dokument för närvarorutiner och hänvisar i stället till sin lokala elevhälsoplan. Intervjuade betonar närvarorutiner som väsentliga i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Framförallt en skola med hög frånvaro lyfter närvarofrämjande som sin viktigaste insats. Närvaroplanen innehåller en stegvis beskrivning av arbetsgången vid skolfrånvaro och vikten av tidig inblandning av rektor och EHT. Ju tidigare EHT kopplas in desto lättare är det att sätta in åtgärder som kan ge positiv effekt och på det sättet förebygga att andra problem uppstår. Analysrapporten för grundskolans systematiska kvalitetsarbete visar att skolor nu arbetar mer strukturerat och professionellt med att främja närvaro samt förebygga och åtgärda frånvaro. Flera skolor arbetar mer på grupp- och organisationsnivå när det kommer till närvaro även om några skolor har svårt att hitta balansen mellan åtgärdande arbete på individnivå och främjande och förebyggande arbete. Skolorna har i

[10] Förebyggarcentrum i Västerås stad samordnar olika uppdrag för att förebygga ohälsa och främja hälsa. De samarbetar med andra för att särskilt fokusera på att involvera och ge inflytande åt barn, unga och personer med funktionsnedsättning.

[11] Antagen av verksamhetschef för grundskolan 2024-05-02

högre utsträckning nu än tidigare rutiner för att tidigt upptäcka frånvaro och en tydligare systematik kring tidiga insatser.

Analysrapporten och intervjuad beskriver en organiserad rastverksamhet som en viktig del i det förebyggande och främjande elevhälsoarbetet. Flera intervjuade beskriver raster kopplade till olika former av rörelsesatsningar. På en av skolorna kommer idrottsföreningar till skolgården för att skapa intresse för olika former av fysisk aktivitet. Vidare beskriver flera intervjuade insatser kopplat till mat på skolorna som viktiga. Några av de riktade aktiviteterna är gratis frukost för eleverna, föreläsning om kost och att äta pedagogiskt[12]. Aktiviteter mer riktade mot grupp- och skolnivå, som beskrivs av intervjuade, är trivselenkät riktade till alla elever, faddersystem mellan äldre och yngre elever och gemensamma aktiviteter för hela skolan eller en klass för att öka sammanhållningen. På en av skolorna har EHT utvärderingsdagar som bland annat syftar till att utvärdera hur de kan arbeta på gruppnivå med eleverna.

I analysrapporten för grundskolans systematiska kvalitetsarbete beskrivs att analyser och underlag från resultatdialoger visar att det samlade elevhälsoarbetet i de kommunala grundskolorna har utvecklats positivt. Detta beskrivs möjliggöra ett tvärprofessionellt, förebyggande och hälsofrämjande arbete i större utsträckning än tidigare. Överlag finns det en ökad professionalism i elevhälsoarbetet i stadens grundskolor. Det finns tydligare organisatoriska strukturer på många skolor i form av tvärprofessionella grupper så som trygghetsteam eller sociala team som tydligt tar ansvar för exempelvis det främjande elevhälsoarbetet. I det sociala teamet på en av skolenheterna ingår skolsköterskor och skolkuratorer. Intervjuade från en av skolorna uppger att de ska bli försedda med ett skolsocialt team kommande termin.

Vidare beskrivs i rapporten att allt fler skolor lyfter tvärprofessionella mötesforum där lärare och elevhälsans medarbetare möts för dialog om exempelvis anpassningar och särskilt stöd. Skolor beskriver hur elevhälsans kompetenser observerar, handleder och arbetar med generella och riktade insatser för att skapa bästa möjliga förutsättningar för elevernas lärande. Många skolor har denna typ av konsultativt elevhälsoarbete där lärare och elevhälsans medarbetare arbetar tillsammans. Ett flertal skolor lyfter EHM, elevhälsomötet, som en tvärprofessionell struktur som möjliggör ett framåtsyftande elevhälsoarbete. I rapporten betonas att det fortfarande finns några få skolor som behöver fortsätta att arbeta med gemensam målbild för elevhälsoarbetet och förväntningar.

Det beskrivs även i analysrapporten att det finns skolor som fortfarande i för hög utsträckning fastnar i ett åtgärdande elevhälsoarbete. Det kan handla om att elevgruppens behov är stora men också om organisatoriska brister i skolans elevhälsoarbete. Vid intervjuer framgår att de utvalda skolorna har kommit olika långt i arbetet mot mer hälsofrämjande och förebyggande insatser. Representanter från en av skolorna anser att de är mer i det förebyggande stadiet än i det åtgärdande. Skolpersonalen är bra på att hantera situationer i ett tidigt stadie så de inte utvecklas till större problem. För övriga skolor uppges arbetet ha kommit en bit på vägen, men olika utmaningar utgör hinder för utvecklingsarbetet. Till exempel beskriver intervjuade från en

[12] Pedagogisk lunch innebär att läraren har som arbetsuppgift att äta tillsammans med barn eller elever, som den samtidigt har tillsynsansvar för.

av skolorna att alla inom EHT arbetar hälsofrämjande och förebyggande, men de har inte kännedom om varandras arbeten. Vidare beskriver intervjuade från en annan skola att skolan har stor elevomsättning. Detta medför utmaningar med det hälsofrämjande och förebyggande arbetet som är långsiktigt, då elever bara finns på skolan en kortare tid. Dessutom beskriver intervjuade att elever med särskilda behov kan kräva omfattande åtgärder som elevhälsans personal engageras i vilket delvis sker på bekostnad av det förebyggande och främjande arbetet.

I nämndens verksamhetsberättelse 2024 beskrivs att den ökande kriminaliteten, och särskilt utbredningen bland barn och ungdomar yngre än 18 år, fortsätter att sätta spår även i Västerås stads kommunala skolor. Detta särskilt i högstadieskolorna där ökade problem och utmaningar syns avseende den gruppen av elever. Även vissa F-6 skolor märker av detta i och med försök till rekrytering av yngre elever, vilket skapar oro och otrygghet. Genom centrum för flerspråkighet har modersmålslärare och studiehandledare påbörjat ett samarbete med Kultur, idrott och fritidsförvaltningen i syfte att skapa en meningsfull fritid för elever.

I patientsäkerhetsberättelsen 2024 beskrivs att antalet elever per heltidsanställd skolsköterska varierar mycket. Då skolsköterskorna är anställda av rektor på specifik skola är det i dag inte möjligt att fördela skolsköterskor mellan skolor för att få en likvärdighet gällande elevantal, tillgänglighet av skolsköterska samt möjlighet för skolsköterska att kunna jobba hälsofrämjande och förebyggande. Ett av kvalitetsmåtten för elevhälsans medicinska insats är huruvida EMI arbetar aktivt med hälsofrämjande arbete utifrån livsstilsfaktorerna. Detta gör skolsköterskor genom hälsobesök i förskoleklass, åk 4, åk 7 och åk 1 på gymnasiet. Hur mycket tid och möjlighet det finns för skolsköterskor att vara ute i klass eller i grupp och arbeta kring livsstilsfrågor skiljer sig åt. Detta beroende på antal elever per skolsköterska samt skolsköterskans tjänstgöringsgrad, vilket uppges som ett utvecklingsområde. Ett annat utvecklingsområde som anges är skolsköterskans möjlighet att kunna återrapportera resultat och trender som finns och uppmärksammats under hälsobesök vid EHT-möten. Det framgår även i sammanhanget att det främjande och förebyggande arbetet är en stående punkt på EHTs dagordning på vissa skolor men det är flera skolor som inte har det.

Bedömning

Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?

Delvis.

Vår bedömning är att elevhälsan delvis arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande. Elevhälsan i Västerås stad har en stark grund för förebyggande och hälsofrämjande arbete, med hjälp av initiativ som exempelsamlingar, årshjul och samarbete med externa aktörer som polisen. Trots detta varierar genomförandet mellan skolor, där vissa fortfarande är mer fokuserade på åtgärdande insatser. Utmaningar som hög elevomsättning och organisatoriska brister hindrar utvecklingen av ett konsekvent hälsofrämjande arbete över alla skolor. Även om flera skolor har strukturer för tidiga insatser och gemensamt arbete, finns det fortfarande behov av att stärka

tvärprofessionella insatser. Skolsköterskors varierande arbetsbelastning och brist på likvärdighet mellan skolor pekar också på områden för förbättring.

Uppföljning och utvärdering av elevhälsans arbete

Revisionsfråga 5: Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?

Iakttagelser

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av *Grundskolans ramverk för systematiskt kvalitetsarbete* där det redovisas vilket kvalitetsarbete som ska bedrivas. Regelbundna analyser och uppföljningar sker enligt årshjul och kvalitetsarbetet ska bygga på att varje del utgör en analys innan nästa del tar vid. Vidare finns *Grundskolans strategiska ramverk* (GPS) som är framtaget för att styra och stödja skolornas kvalitetsarbete.

Vid intervjuer på förvaltningsnivå uppges att elevhälsan ingår i den kommunala uppföljningen genom nämndens mål. I nämndens verksamhetsberättelse 2024 redovisas helårsuppföljningen av målet *Under perioden 2024–2027 ökar närvaron i förskolan, grundskolan, gymnasiet och vuxenutbildningen,* som visar på en delvis god måluppfyllelse. Närvaron har ökat något jämfört med tidigare år och ett fortsatt arbete återstår för att höja närvaron ytterligare. Vidare framgår av verksamhetsberättelsen att skolenkäter visar att elevers upplevda trygghet är relativt hög, men det finns skillnader mellan pojkar och flickor, där flickor generellt upplever lägre trygghet och studiero än pojkar. Elever i yngre åldrar upplever generellt större trygghet och studiero än elever i äldre åldrar. Generellt visar resultaten en liten nedgång i upplevd studiero, trygghet och inflytande, med den mest märkbara minskningen i kategorin “Inflytande” för elever i årskurs 8 från 2023 till 2024. Elevers upplevelse av trygghet varierar mellan årskurserna i de kommunala skolorna.

Vidare redovisas det i verksamhetsberättelsen samt tas upp vid intervjuer att en av de stora utmaningarna för Västerås stads grundskolor 2024 fortsatt är bristen på likvärdighet. Bristerna finns inom såväl resultatkvalitet, strukturkvalitet, processkvalitet och inom skolors kulturer. Trots pågående förbättringsarbeten inom en rad, för skolutveckling, viktiga områden finns bristen i likvärdighet fortfarande kvar. På skolor med brister är det i många fall avsaknad av kontinuitet i ledningsfunktionerna som har störst påverkan på bristerna. Verksamhetsledningen bedömer att många skolor har hög kapacitet att förbättra sin verksamhet. Det finns fortfarande ett fåtal skolor med strukturella brister, särskilt när det gäller systematiskt kvalitetsarbete, pedagogisk ledning och organiseringen av elevhälsan. Antalet skolor med dessa brister har dock minskat enligt verksamhetsberättelsen.

Vid intervjuer med representanter på verksamhetsnivå framgår att endast få är medvetna om en del av den uppföljning som görs på nämndnivå. Intervjuade på förvaltningsnivå beskriver att elevhälsan ingår i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Analysrapporter upprättas två gånger per år för varje skola. Två gånger om året hålls resultatdialoger mellan rektorerna och verksamhetsledningen i syfte att skapa bättre förutsättningar för högre måluppfyllelse. Det framgår att dialog sker kring vad skolorna

brottas med eller kring deras framgångar. Politiker har vid vissa tillfällen suttit med och lyssnat till dessa dialoger. Utifrån alla skolors analysrapporter upprättas en samlad analysrapport på övergripande nivå en gång per år som går till nämnd. Verksamhetsledningen har en efterföljande fördjupad dialog med nämnden, ej protokollförd, där nämnden kan ställa frågor och uttala sina förväntningar. Analysrapporten är bilagd beslutsärendet för verksamhetsberättelsen 2024 men har inte antagits av nämnden.

I den senaste analysrapporten för grundskolans systematiska kvalitetsarbete redovisas att allt fler elever utreds för och får diagnosen autism, ADHD och språkstörning. Ökningen är markant i hela landet och i Västerås. Detta medför bland annat ett ökat behov av elevhälsans kompetenser och säkerställande av återkommande kompetenshöjande insatser inom alla skolverksamheter. Ett problem som beskrivs vid intervjuer är att elever som får en diagnos under terminen med behov av anpassad skola har svårt att få placering i anpassad skola. Detta på grund av att alla platser uppges vara tillsatta vid terminens start. Dessa elever riskerar att fara illa på grund av att de inte får sina behov tillgodosedda, enligt de intervjuade.

I analysrapporten beskrivs även att genomgångar av åtgärdsprogram och pedagogiska kartläggningar visar att kvaliteten varierar mellan skolor. Många skolor har ett välfungerande systematiskt arbete, medan vissa har brister. Om kartläggningen inte är fullständig blir det svårt att bedöma behovet av särskilt stöd, och i vissa fall är eleverna inte tillräckligt delaktiga, vilket kan leda till att viktiga perspektiv missas. Dessutom tar kartläggningarna inte alltid tillräcklig hänsyn till elevernas måluppfyllelse. Det finns också fortsatta brister kring vårdnadshavares delaktighet i upprättandet av åtgärdsprogram.

En löpande uppföljning nämnden tar del av, och som omnämns vid intervjuer och verifieras av protokoll, är rapportering avseende avvikelser och viktiga kvalitetsparametrar. Dessa ärenden utgörs av en sammanställning av inkomna ärenden. En gång per kalenderår, sammanställs en rapport till nämnden där inkomna anmälningar bland annat vid upplevelse av diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling, om startad utredning om enskild elevs frånvaro och anmälningar till tillsynsmyndighet. I den senaste rapporten, som innehåller sammanställning av uppgifter från läsåret 2023–2024, redovisas sammanställning av anmälan om startad utredning om enskild elevs frånvaro. Av uppföljningen framgår bland annat att den relativt höga frånvaro som råder i grundskolorna korrelerar dåligt med antalet anmälda startade utredningar om enskild elevs frånvaro. Arbetet med att stärka närvaron har påbörjats under 2024 med samtliga grundskolor och kommer att fortsätta under 2025. Arbete genomförs på ledarforum med rektorer, biträdande rektorer och representation ur elevhälsan.

Bland övriga uppföljningar nämnden tar del av och beslutar om är en patientsäkerhetsberättelse som EMI upprättar varje år och som summerar elevhälsans medicinska och psykologiska insats i Västerås stads kommunala skolor. Nämndens internkontrollplan, varken för 2024 eller 2025, inkluderar inte elevhälsans arbete.

Vid intervjuer förmedlar flera från verksamhetsnivå att verksamhetsledningen inte visar mycket intresse för elevhälsofrågor utan mer för elevernas måluppfyllelse. Intervjuade

från förvaltningsnivå framför att genom nämndens mål sker en tydlig styrning kring vad de vill att insatserna och resurserna ska riktas mot.

Bedömning

Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?

Ja.

Det systematiska kvalitetsarbetet inom elevhälsan i Västerås stad har en grundstruktur som möjliggör regelbundna analyser och uppföljningar, vilket stöds av ramverket (GPS). Vissa delar av elevhälsan följs upp i verksamhetsberättelsen, patientsäkerhetsberättelsen och i analysrapporten. Dessa uppföljningar inkluderar mål men även identifierade utmaningar relaterade till elevhälsan.

Dock bedöms det som negativt att nämndens internkontrollplan inte inkluderar specifikt elevhälsans arbete. Vidare bedöms det att trots att vissa förbättringar skett har inte alla skolor ett systematiskt arbete för anpassning och stöd, vilket kan begränsa ett effektivt kvalitetsarbete.

Vidtas åtgärder vid ev. identifierade brister

Revisionsfråga 6: Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

Iakttagelser

Utöver det som tagits upp tidigare i rapporten, lyfts följande utvecklingsområden och utmaningar vid intervjuer och i dokumentation:

- Att stärka arbetet med förebyggande och hälsofrämjande insatser.
- Ökad närvaro – övergripande och hos elever med problematisk skolfrånvaro.
- Samverkan med andra aktörer kring barn och unga.
- Trygga skolmiljöer från hot och våld.
- Öka likvärdighet i övergångarna mellan och inom skolformer.
- Rekrytering av nya skolsköterskor
- Psykisk ohälsa - som ökar ner i åldrarna

I analysrapporten för grundskolans systematiska kvalitetsarbete beskrivs att genom det systematiska kvalitetsarbetet och resultatdialogerna har vissa skolor, där brister tidigare identifierats, gjort stora framsteg i att åtgärda dessa problem. Samtidigt har utvecklingen på andra skolor gått åt motsatt håll, där nya brister i skolorganisationen framkommit som tidigare inte var kända. Dessa skolor har nu identifierats, och det finns möjligheter att samarbeta för att åtgärda problemen.

Vid protokollgenomgång av nämndens sammanträden mellan april 2024 och april 2025 noterars två åtgärder från nämndens sida. Grundskolenämnden har gett barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att genomföra ett test med avgiftsfri frukost, där det enbart är de skolor som bedömer att testverksamheten ryms inom befintlig budget som deltar i testet[13]. Som redogjordes för under revisionsfråga 3 gav nämnden förvaltningen i uppdrag att återkomma med åtgärder för att säkerställa sekretess på skolsköterskemottagningar. Vid intervjuer framförs endast två konkreta vidtagna åtgärder från nämndens håll. För två år sedan uppges nämnden ha tagit beslut om att skolorna ska fokusera mer till att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Nämnden uppges även ha beslutat om ett pilotprojekt där tre utvalda skolor fått medel för att införa skolsociala team.

Vid intervjuer beskrivs att nämnden har beslutat att ha färre mål och mer långsiktiga mål för att ge en tydligare riktning för insatserna. Nämnden beskrivs ge förvaltningen förutsättningar för att de i sin tur ska kunna styra vad arbetet och insatserna ska fokusera på. En annan intervjuad framför däremot att det är viktigt för nämnden att ta bort fokus från varje enhet och få en mer övergripande syn på hur elevhälsoarbetet går.

Åtgärder som i intervjuer uppges ha tagits på förvaltningsnivå är bland annat att anpassa klassrum till NPF[14]-standard, inköp av material till rastverksamheten och specialutrustning för olika elevers behov.

Bedömning

Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

Ja.

Vår bedömning är att nämnden har initierat några specifika åtgärder, såsom test av avgiftsfri frukost och arbete med sekretess på skolsköterskemottagningar. Utvecklingsområden och utmaningar för elevhälsan har identifierats, och vissa framsteg har gjorts, särskilt genom systematiskt kvalitetsarbete och resultatdialoger. Även om vissa skolor har sett framsteg, har andra identifierat nya organisatoriska brister. Trots dessa åtgärder bedöms det finnas ett behov av en mer helhetsinriktad och konsekvent implementering av åtgärder för att effektivt stärka det förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbetet. Det bedöms positivt att förvaltningen vidtagit vissa åtgärder utifrån framkomna brister.

[13] 2024-11-22 §203
[14] Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås Stad genomfört en granskning av likvärdiga resurser inom grundskolans elevhälsa. Granskningens syfte är att bedöma om grundskolenämnden bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att grundskolenämnden i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig elevhälsa.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning ger vi grundskolenämnden följande rekommendationer:

- Säkerställ att alla elever ges tillgång till elevhälsans olika professioner, även vid vakanser.
- Säkerställ att det finns uppdragsbeskrivningar som tydliggör respektive professions arbetsuppgifter.
- Säkerställ att det finns bättre förutsättningar för samverkan mellan olika aktörer.
- Säkerställ att förutsättningarna på skolorna vad gäller lokaler och utrustning för elevhälsans insatser blir mer likvärdiga.
- Säkerställ att varje skolenhet fortsätter driva ett aktivt arbete mot ett förebyggande och hälsofrämjande arbete inom elevhälsan.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Säkerställer nämnden att varje elev har tillgång till elevhälsan?	**Ja** Vår bedömning är att det finns en strukturerad organisation för elevhälsa. Dock finns det utmaningar kopplat till personalomsättning och rekrytering. Vidare kan vi inte verifiera av protokoll eller andra underlag om nämnden aktivt följer upp tillgången till elevhälsa.	
2. Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?	**Delvis** Vår bedömning är att det finns tydliga mål och strukturer för elevhälsan. Däremot saknas uppdragsbeskrivningar i en del skolor och det finns behov av att förbättra samverkan med externa aktörer.	
3. Säkerställer nämnden att det finns ändamålsenliga lokaler och utrustning för elevhälsan?	**Delvis** Vår bedömning är att nämnden erhåller information om långsiktiga lokalbehov för grundskolan och har hanterat flera ärenden kopplat till det. Däremot har vi noterat flera faktorer som indikerar ett behov av förbättrad lokalplanering och investeringar inom elevhälsan för att möta behoven för elevhälsopersonal på ett likvärdigt sätt.	
4. Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?	**Delvis** Vår bedömning är att elevhälsan har en stark grund för förebyggande och hälsofrämjande arbete, men att genomförandet varierar mellan skolor, där vissa fortfarande är mer fokuserade på åtgärdande insatser.	
5. Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?	**Ja** Vi bedömer att det finns en grundstruktur som möjliggör regelbundna analyser och uppföljningar. De uppföljningar nämnden tar del av inkluderar mål men även identifierade utmaningar relaterade till elevhälsan.	

6. Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?	**Ja** Vår bedömning är att nämnden har initierat några specifika åtgärder. Trots dessa åtgärder bedöms det finnas ett behov av en mer helhetsinriktad och konsekvent implementering av åtgärder för att effektivt stärka det förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbetet.	

2025-06-17

Rebecka Hansson	Cecilia Claudelin
Uppdragsledare	*Projektledare*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av revisorerna i Västerås Stad enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2025-01-23. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.